

ŠKOLNÍ ÚRAZY

Legislativní rámec

Podle § 391 odst. 2 zákoníku práce za škodu, která vznikla dětem v mateřských školách, žákům základních škol a základních uměleckých škol při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy. Pro odškodnění školních úrazů je velmi důležité jejich řádné prošetření, zjištění příčin a okolností úrazu. Každý úraz musí být zaznamenán do knihy úrazů. Záznam o úrazu škola vyhotovuje pouze, jde-li o úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost žáka ve škole zasahující alespoň do 2 po sobě jdoucích vyučovacích dnů, nebo jde-li o smrtelný úraz (§ 2 odst. 1 vyhlášky o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, ve znění vyhl. č. 57/2010 Sb.).

Které školní úrazy se evidují?

V knize úrazů se evidují všechny úrazy dětí, žáků a studentů (dále jen "úraz"), ke kterým došlo při činnostech uvedených v § 29 odst. 2 školského zákona, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola nebo školské zařízení o úrazu dozví.

Metodický pokyn MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 37 014/2005-25, když v článku 21 stanoví, že „Úrazem žáků je úraz, který se stal žákům při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb. Jedná se tedy zejména o úrazy žáků na vycházkách, výletech, zájezdech, putováních, exkurzích, při koupání, při výuce plavání a lyžařském výcviku, sportovních a turistických kurzech, zahraničních výletech, při účasti na soutěžích a přehlídkách. Úrazem žáků není úraz, který se žákům stane na cestě do školy a zpět, nebo na cestě na místo nebo cestou zpět, jež bylo určeno jako shromaždiště mimo prostory školy při akcích konaných mimo školu.“

I zde však musíme nejprve připomenout, že Metodický pokyn MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů není obecně závazný právní předpis. Je závazný pouze pro školy a školská zařízení přímo zřízená MŠMT. Ostatní školy a školská zařízení jej mohou používat pouze podpůrně při zpracování svých školních řádů nebo vnitřních řádů podle ustanovení § 30 školského zákona (ŠZ).

Tato definice pojmu školní úraz nemůže nahradit legislativní nedostatek, když školské předpisy, zejména školský zákon ani vyhláška č. 64/2005 Sb. neobsahují definici pojmu školní úraz. Podle ustanovení § 29 ŠZ platí, že školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, k nimž došlo při zde uvedených činnostech, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím.

Můžeme tedy konstatovat, že tím je každý úraz, který se stal žákovi při výchovné a vzdělávací činnosti školy od vstupu žáka do prostor školy, po dobu jeho pobytu v nich až po odchod z nich a každá činnost vyplývající z přímé souvislosti s vyučováním a výchovnou činností konanými ve škole. Je třeba si uvědomit, že výklad pojmu „při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb“ uvedený v druhé větě článku 21 Metodického pokynu je pouze příkladný (viz použité slůvko „zejména“). Proto můžeme konstatovat, že pod pojmem úraz žáků rozumíme výkon povinností vyplývajících z výchovně vzdělávacího procesu, dále pak jinou činnost konanou na příkaz pedagogického pracovníka, činnost konaná pro školu z vlastní iniciativy nebo z podnětu spolužáků, pokud k ní žák nepotřebuje zvláštní oprávnění nebo ji nekoná proti výslovnému zákazu školy. V některých případech může přicházet v úvahu i činnost, která je předmětem cesty, na níž je žák vyslán v souvislosti s výchovně vzdělávací činností školy.

Okruh povinností vyplývajících z výchovně vzdělávací práce školy je dán jednak učebními plány a osnovami, ale vyplývá také ze školního řádu školy, eventuálně z dalších bezpečnostních předpisů školy, zejména poplachového a evakuačního plánu, jakož i z plánu požární ochrany. Žák je kromě toho povinen konat i jiné druhy činnosti podle pokynů pedagogického pracovníka. Znamená to, že utrpí-li žák při nařízené činnosti úraz, má nárok na náhradu škody, neboť se jedná o úraz školní.

Nakonec do této kategorie spadají i všechny druhy úrazů, které utrpí žáci při nezodpovědném jednání spolužáků (pád z lavice, klopýtnutí o nastavenou nohu při cestě k tabuli, úrazy při potyčkách ve třídě, šikanování slabších žáků silnějšími, zranění při chaotickém odchodu ze tříd, např. při evakuaci v důsledku

ohlášení bombového útoku). Patří sem také úrazy při uklouznutí, klopýtnutí, mytí tabule, úrazy při hodinách tělesné výchovy nikým nezpůsobené nebo úrazy při hodinách tělesné výchovy, kdy učitel trval na provedení cviku, pro nějž žák nebyl způsobilý nebo se bál (při plavání apod.).

Za činnost v přímé souvislosti s výchovnou a vzdělávací prací školy je třeba považovat všechny úkony potřebné nebo nutné před zahájením vyučování, běžné v jeho průběhu nebo po jeho skončení. Jedná se například o cestu do šatny, do třídy, do kabinetu, pohyb žáků o přestávkách na chodbě, cesta na WC, cesta do školní jídelny, cesta do tělocvičny, pobyt žáků na hřišti při povinné tělesné nebo dopravní výchově, ale i cesta a jejich práce ve školní dílně, na školním pozemku, v laboratořích a při předepsaném praktickém výcviku ve škole i mimo školu, účast žáků na vycházkách, výletech zájezdech, putováních, při koupání, lyžařském výcviku, účast na školách v přírodě a všechny s tím spojené aktivity, účast na exkurzích, tematických zájezdech apod. Nakonec je třeba v přímé souvislosti s výchovnou a vyučovací prací školy považovat i účast žáka na nepovinných předmětech v areálu školy, které slouží ke zvyšování odborných znalostí žáků. Obdobně jako v pracovněprávních předpisech, je třeba vykládat, že za přímou souvislost s plněním výchovné a vzdělávací činnosti školy se považuje úraz žáka pro plnění učebních povinností, což jsou případy, kdy např. žák nahlásí učiteli, že jeho spolužák byl zraněn a uvede, kým byl zraněn a dotyčný pak druhý den způsobí úraz i jemu.

Z obsahu pojmu úraz žáků je výslovně vyloučen pouze úraz, ke kterému došlo na cestě do školy a ze školy. Zde je zřejmá paralela školských a pracovněprávních předpisů, která přežívá z minulých dob.

Pro vlastní odškodnění školních úrazů je velice důležité jejich řádné prošetření, zjištění příčin a okolností úrazu. Následně pak musí být každý úraz zaznamenán do knihy úrazů. Záznam o úrazu škola vyhotovuje pouze, jde-li o úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost žáka ve škole zasahující alespoň do 2 po sobě jdoucích vyučovacích dnů, nebo jde-li o smrtelný úraz.

Je třeba zdůraznit, že pro školy má obrovský význam evidence školních úrazů formou záznamu o úrazu nebo zápisu v knize úrazů. V tom je rozdíl i oproti pracovněprávním předpisům. Podle zákoníku práce a nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, ve znění nařízení vlády č. 170/2014 Sb., má záznam o úrazu nebo zápis o úrazu do knihy úrazů především význam statistický. Orgány inspekce práce evidují počty záznamů o úrazech a předávají statistická zjištění do evropské statistiky úrazu. Záznam o úrazu nemá sílu právního dokumentu, je to pouze důkazní prostředek (i když pojišťovny také při odškodňování pracovních úrazů jeho význam zveličují).

To ovšem v případě školních úrazů neplatí tak zcela. Tam je záznam o úrazu nebo zápis úrazu v knize úrazů jednak hlavním dokladem pro odškodnění žáka a dále pak podkladem pro evidenci školních úrazů vedenou Českou školní inspekcí. O to větší pozornost musí být věnována sepisování záznamu o školních úrazech.